

projectbeschrijving voor de leerkracht

PROJECT ONZE STAD

Leerlijn Mediacultuur | Thema Onze Stad | Groep 1 en 2 | februari 2018

Klaar voor de start?

- ✓ Gebruik de digitale versie van dit project.
- ✓ Download dit document op je computer voor het beste gebruik.
- ✓ We gaan ervan uit dat je kennis hebt van de [opzet van COH](#).
- ✓ Vraag bij de voorbereiding zo nodig hulp aan je interne cultuurcoördinator of je cultuurcoach (laat je informeren over de scholingsmogelijkheden).
- ✓ Bereid het project bij voorkeur samen met je collega's voor (vergeet de vakleerkrachten niet).
- ✓ Een bezoek aan een voorstelling, tentoonstelling of vaste collectie in een Haagse culturele instelling is van grote meerwaarde. Zie [CultuurSchakel](#) voor het actuele aanbod.
- ✓ Nodig als dat lukt een kunstenaar uit die betrokken wordt bij de uitvoering van het project. Zie [CultuurSchakel](#).
- ✓ Bedenk van tevoren bij welke onderdelen je ouders kunt inschakelen.
- ✓ Je mag het project 'op maat maken', mits je de fasen van het creatieve proces blijft doorlopen.
- ✓ Trek voor het hele project zes tot acht lesmomenten van 45 minuten uit.
- ✓ Kijk ook even op de [Facebookpagina](#) van Cultuuronderwijs op zijn Haags voor meer informatie en het gebruikersplatform.

Inhoudsopgave

1. Informatie.....	1
2. Introductie.....	3
3. Oriëntatie.....	4
4. Opdracht: Mijn ogen, mijn oren.....	6
5. Opdracht: Mijn bericht.....	9
6. Opdracht: Bericht aan de stad.....	13

1. Informatie

Lees ter voorbereiding van de COH-lessen onderstaande informatie over de invulling en het doel van het project en manieren om het project te promoten. Ook zijn hieronder de algemene benodigdheden en de begrippenlijst opgenomen.

Wat doen de leerlingen in dit project?

Onderwerp van dit Mediacultuur-project is Onze stad. Kleuters zullen al een goed beeld hebben over wat een stad is. Maar hoe ga je om met het onderwerp mediacultuur bij kleuters? Het liefst zo concreet mogelijk. In dit project is communicatie het uitgangspunt voor diverse activiteiten. Leerlingen worden zich bewust van de verschillende soorten communicatiemiddelen en de toepassingen hiervan. Spelenderwijs ontdekken ze Den Haag als (media)stad via een kleurplaat van Studio Makii. Met gebruik van digitale communicatiemiddelen gaan de leerlingen op onderzoek naar de geluiden en beelden van de stad. Ook ervaren ze hoe het is om blind te zijn in een stad.

Waarom dit project?

kinderen in het huidige digitale tijdperk, ook kleuters, komen dagelijks met (digitale) communicatiemiddelen in aanraking. In onze huidige maatschappij zijn media niet weg te denken uit ons dagelijks leven en uit het straatbeeld. De leerlingen ontdekken welke mogelijkheden er zijn en hoe ze gebruikt worden. Zo leren zij op een goede manier om te gaan met media, zowel in tekst als in beeld.

Doelen

In dit project worden bij de Introductie, de Oriëntatie en de Opgaven steeds twee kennisdoelen en twee vaardigheidsdoelen benoemd. De volgende houdingsdoelen gelden voor het project in het algemeen:

- stelt zich met alle zintuigen open voor mediacultuur binnen een thema/onderwerp dat aansluit bij zijn belevingswereld en in binnen- en buitenschoolse activiteiten;
- kan zich bij het experimenteren laten leiden door een manipulerende en onderzoekende houding;
- is trots op zijn resultaten: zowel oriënterend, onderzoekend en uitvoerend;
- heeft een betrokken houding;
- heeft een nieuwsgierige en onderzoekende houding;
- kijkt met aandacht naar voorbeelden uit de beeldende kunst en werk van medeleerlingen;
- luistert met aandacht naar ideeën van medeleerlingen;
- neemt actief deel aan de diverse gesprekken gedurende het project.

Promotie

Het project gaat meer leven als er ook buiten de klas aandacht voor is. Denk na over manieren om het project te promoten.

- Stel ouders op de hoogte van het museumbezoek of de komst van de 👉 kunstenaar in de klas.
- Maak flyers voor de eindpresentatie en verspreid deze in de buurt.
- Maak foto's of filmpjes van de diverse presentatiemomenten en deel deze via de schoolwebsite, klassenapp of andere kanalen.
- Zorg dat de redactie van de wijkkrant tijdens de presentatie aanwezig is om een stukje te schrijven.

Algemene benodigdheden

Maak gedurende het hele project gebruik van de volgende ruimtes en materialen:

- klaslokaal of speellokaal
- muziekinstallatie en/of digibord
- digitaal foto- en filmtoestel
- (kleuren)printer
- computer met internetverbinding

Begrippenlijst Nederlandse taal

Vaktaal

de smartphone
de mail
WhatsApp
digitaal
virtueel
de computer
de internetsite
de tablet
de communicatie
Google Maps
Google Streetview
de geluidsopname
de digitale foto
de radio
de telefoon
de mobiele telefoon
de fotocamera
de filmcamera
de laptop
de printer
de typemachine
de collage
het standbeeld
het bericht
de brief
de postbode
de postbus
het adres
de afzender
ouderwets
tegenwoordig
het internet
het kunstwerk
de graffiti
de kunstenaar

Algemene woorden

de bebouwing
het gebouw
het groen
de bewoning
de functie
de wandeling
de route
het stadscentrum
van bovenaf
onscherp
het geluid
zacht
hard
de buurt
de omgeving
hoorbaar
zichtbaar
voelbaar
de blinde
de blinddoek
de verzameling
het apparaat
het tijdschrift
het bouw materiaal
de opdracht
de reden
verboden
ongewenst

Werkwoorden

raden
wandelen
herkennen
fotograferen
filmen
ruiken
horen
voelen
uitproberen
aanzetten
uit elkaar halen
sturen
verzenden
uitvoeren
antwoorden
presenteren
ontvangen
opvallen

2. Introductie

Kennisdoelen

De leerling:

- kent Google Maps;
- kent kunst en kunstenaars die met Google Maps kunstwerken maken.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- maakt een wijkwandeling en herkent verschillen tussen: bebouwing, groen, drukte;
- bekijkt hoe een gebouw er van bovenaf uitziet en leert hoe dat anders is.

Benodigheden

- Google Maps

Aan de slag in de klas

Het project kan op verschillende manieren worden geïntroduceerd:

- Maak met de leerlingen een wandeling in de omgeving van de school. Kies een route waarbij de verschillen in de buurt benadrukt worden: tussen bebouwing en groen; hoog- en laagbouw; wonen en werken; recreëren en drukte, etc. Wijs de leerlingen hierop tijdens de wandeling. Leg de looproute digitaal vast met behulp van een app (zie Toolbox). Open bij terugkomst op school Google Maps (zie Toolbox). Toon de route die u met de leerlingen heeft gelopen. In de Streetview-modus kunt u de route virtueel nog eens lopen. U kunt de route ook van tevoren uittekenen met bijvoorbeeld [GPS Visualiser](#) (zie Toolbox).
- Maak met de leerlingen een tramrit naar het stadscentrum. De route kunt u digitaal vastleggen met een app (zie Toolbox). Open bij terugkomst op school Google Maps en laat de tramroute zien. In de Streetview-modus kan de route virtueel nog eens worden overgedaan.

Bekijk met de leerlingen in Google Streetview een aantal herkenbare gebouwen en plekken in de stad. Start bijvoorbeeld met de school en het schoolplein. Bekijk en bespreek hoe een gebouw er van bovenaf uitziet (in satellietstand). Speel vervolgens een raadspelletje: toon een gebouw van bovenaf en laat de leerlingen raden welk gebouw het is.

- Bespreek kunstwerken die zijn gemaakt met behulp van Google Maps:
  - [Pete Hates Music](#)
  - [Jenny Odell's ruimtes](#)
  - Bert Hana's film *#Alleman*, gemaakt van beelden gevonden op Google: [Voordekunst](#), [teaser op Youtube](#), [Youtube](#)
  - [Robin Hewlett and Ben Kinsley](#)
  - [The Creators Project](#)

3. Oriëntatie

Kennisdoelen

De leerling:

- kent de film *Blindelings* van Joanne van der Weg;
- weet hoe een smartphone kan worden ingezet als geluidsopname apparaat.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan luisteren en vertellen over geluiden buiten en beantwoordt vragen over de foto's en geluidsopnamen die buiten zijn gemaakt;
- speelt blindemannetje en ervaart hoe het is om blind te zijn.

Benodigheden

- schrijfmateriaal leerkracht
- apparaat voor het maken van geluidsopnamen (mobiele telefoon, tablet)
- blinddoeken

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste oriëntatie-onderdelen: het filosofisch gesprek en het uitvoeren van de eerste opdracht.

Het filosofisch gesprek

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek. Stel hierbij (een aantal van) onderstaande vragen:

Voer naar aanleiding van de introductie een filosofisch gesprek.
Dit kan bijvoorbeeld aan de hand van de volgende vragen:

- Wanneer is een stad een stad?
- Bij Google Streetview zijn gezichten van mensen en nummerborden van auto's onzichtbaar gemaakt. Waarom?
- Mag je iedereen op straat zomaar fotograferen of filmen?
- 'Den Haag bruist': kan een stad bruisen?
- Heeft een stad een gevoel?
- Heeft een stad verstand?
- Kun je een stad ruiken?
- Kun je een stad voelen?

Oriëntatieopdracht

Met de volgende activiteiten kan de groep kennismaken met het thema:

- Ga met de leerlingen naar een plek in de buurt van de school. Vraag ze hun ogen dicht te doen en alleen maar te luisteren. Maak een geluidsopname (smartphone) en foto's van de omgeving. Vraag de leerlingen wat ze hebben gehoord en noteer de antwoorden. Herhaal dit op een andere plek in de buurt.

Toon de foto's op het digibord en speel tegelijkertijd de geluidsopname hard af (zie Toolbox), zodat ook de zachtere geluiden goed hoorbaar zijn.

Bespreek met de leerlingen de eerder gegeven antwoorden in relatie tot de foto's en de geluidsopnames (zie Toolbox).

- Toon de film [*Blindelings*](#) van Joanne van der Weg. Deze laat zien hoe het is om als blinde door een stad te lopen.
Laat de leerlingen geblinddoekt door de school of over het schoolplein lopen. Bespreek de ervaringen en vergelijk ze met de film.
- Bekijk en bespreek een oude afbeelding van een Haagse straat (zie [*Haagse Beeldbank*](#)). Vraag de kinderen naar de verschillen en overeenkomsten in de geluiden die je toen op straat hoorde en die nu te horen zijn.

Reflectievragen Oriëntatie Project Onze stad

- Waar voel jij je prettiger bij: geluiden van vroeger of van nu?
- Welke nieuwe geluiden heb je gehoord?
- Welke geluiden vind je prettig? Waarom?
- Welke geluiden vind je niet fijn? Waarom?

4. Opdracht: Mijn ogen, mijn oren

In deelopdracht 1 worden verschillende communicatiemiddelen van vroeger en nu verzameld, bekeken, uitgeprobeerd en geordend op de toepassing. Leerlingen zoeken plaatjes bij geluiden in de stad, maken hier in groepjes een collage van en richten een tentoonstelling in van de collages.

Kennisdoelen

De leerling:

- kent verschillende communicatiemiddelen en waarvoor ze worden gebruikt;
- kent ook oude communicatiemiddelen en weet waarvoor ze werden gebruikt.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- kan met alle zintuigen een verzameling of voorwerp onderzoeken;
- speelt het plaatjesspel met communicatiemiddelen en kan de verschillende manieren van communiceren ordenen.

Benodigdheden

- verzameling van diverse communicatiemiddelen
- gemaakte geluidsopnamen en foto's uit de introductie
- plaatjes bij plaatjesspel
- kopieën Radio Giraf en Berend
- oude tijdschriften om uit te knippen
- scharen
- (behangers)lijm in potjes + lijmkwasten
- postervellen

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek

Volg met de leerlingen de volgende stappen:

1. Verzamel verschillende communicatiemiddelen. Deel ze als volgt in: radio, fotocamera, filmcamera en telefoon. Deze apparaten passen bij de volgende vier figuren (zie Toolbox):
  - Radio Giraf: houdt van muziekjes en geluidjes opnemen.
  - Everzwijn Stijn: wil het liefst alles filmen.
  - Daantje: is de hele dag met z'n mobieltje in de weer.
  - Berend: heeft altijd zijn fotocamera bij zich.

Verzamel nog meer oude en nieuwe communicatiemiddelen. Denk bijvoorbeeld aan een laptop, tablet, printer of typemachine.

2. Stal de apparaten uit en zet ze indien mogelijk aan. Bekijk en bespreek de apparaten. Laat de leerlingen de apparaten aanraken, voelen en uitproberen. Laat ze vertellen waarvoor ze gebruikt worden of werden.
3. Speel een spel met de vier figuren. Leg de afbeeldingen op tafel. Om de beurt mag een leerling een media-apparaat uit de verzameling bij het juiste figuurtje leggen.

Reflectievragen Onderzoek Mijn ogen, mijn oren

- Welk apparaat kende je nog niet? Wat vind je van dit apparaat?
- Waarom zit er een snoer aan sommige apparaten?
- Kunnen apparaten praten? Hoe komt dat?
- Waarom is het apparaat hard en niet zacht?
- Kunnen apparaten ook gelukkig en verdrietig zijn?
- Wie van de figuren vind je het leukst en waarom?
- Welk figuur zou jouw vriend kunnen zijn en waarom?

Uitvoeren

Voer de opdracht als volgt uit:

1. Beluister nogmaals de geluidsopnames van de introductie en bekijk de gemaakte foto's. Bespreek wat er in de stad allemaal geluid kan maken.
2. Verzamel tijdschriften en maak voldoende kopieën van Radio Giraf en Berend.
3. Verdeel de klas in groepjes van vier leerlingen. Elke groepje krijgt een afbeelding van Radio Giraf en van Berend. Ze plakken de afbeeldingen in het midden van twee grote vellen papier.
4. Laat de leerlingen uit de tijdschriften afbeeldingen verzamelen van voorwerpen in de stad die ze kunnen zien en/of horen. Laat de leerlingen de afbeeldingen bij het juiste figuurtje plakken. Wijs erop dat veel voorwerpen zowel geluid maken als beeld zijn. Voorbeeld: een vliegtuig.

Reflectievragen Uitvoeren Mijn ogen, mijn oren

- Wat kun je horen maar niet zien?
- Wat kun je zien maar niet horen?
- Wat klinkt anders dan je zou verwachten als je het ziet?
- Voor wie heb je meer afbeeldingen verzameld? Radio Giraf of Berend? Hoe komt dat?
- Waarvan zou jij graag een afbeelding hebben gevonden?
- Hoe ging het zoeken, knippen en plakken van de afbeeldingen?

Presenteren

Presentatie van het resultaat:

- Bekijk en bespreek de verzamelingen van de groepjes met de klas.
- Presenteer ze in of buiten het klaslokaal.

Reflectievragen Presenteren Mijn ogen, mijn oren

- Welke geluiden maken de voorwerpen op de afbeeldingen bij Radio Giraf?
- Welke voorwerpen bij Berend maken ook geluid?
- Welk vel vind je het beste gelukt? Waarom?

Evaluëren

Bespreek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen: Toon de Makii-kleurplaat uit de handleiding. Ga samen met de leerlingen op zoek naar de figuren Radio Giraf en Berend.

- Wat zou je horen als je daar stond?
- Wat zie je allemaal om je heen?
- Welke gebouwen herken je op de kleurplaat?
- Herken je nog andere voorwerpen op de kleurplaat?

5. Opdracht: Mijn bericht

De leerlingen onderzoeken hoe de communicatie via WhatsApp en e-mail in zijn werk gaat. Vervolgens wordt aandacht besteed aan beeldend kunstenaars die juist handgeschreven brieven gebruiken als uitgangspunt voor kunst. De leerlingen maken zelf ook een bericht. Niet door te schrijven of de computer te gebruiken, maar door te tekenen.

Kennisdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none"> • ervaart de manieren en mogelijkheden van digitale communicatie zoals WhatsApp en e-mail; • weet de verschillen tussen analoge en digitale communicatie; • kent een aantal kunstenaars die post als thema in hun werk hebben.
Vaardigheidsdoelen	De leerling: <ul style="list-style-type: none"> • tekent een zelfgekozen onderwerp uit de buurt; • kan een 'ouderwetse' briefkaart versturen. • bekijkt de Makii-kleurplaat en beantwoordt vragen over wat zichtbaar is op de plaat.

Benodigdheden

- beeldmateriaal 'Daantje'
- WhatsApp en/of e-mail via computer of mobiele telefoon
- kopieën 'Daantje' (aan de kant van het plaatje)
- A4- of A3-tekenpapier (niet te dun)
- grijze tekenpotloden
- zachte kleurpotloden
- pastelkrijt
- zachte waskrijtjes (of Pandakrijt)
- digitale Makii-kleurplaat

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek

Volg met de leerlingen de volgende stappen:

1. Bekijk en bespreek de afbeelding van Daantje. Stel de volgende vragen:
  - Wat heeft Daantje in zijn hand?
  - Wat kun je er allemaal mee? (telefoneren, foto's maken en versturen, whatsappen, gamen, mailen, de weg zoeken, nieuws lezen, weervoorspelling bekijken, muziek opnemen en luisteren, klok kijken, een reis plannen, notities maken, (gezamenlijke) agenda bijhouden, boeken lezen, filmpjes kijken en opnemen, parkeren regelen, verwarming aanzetten, gevolgd worden door je ouders, etc.)
2. Bespreek vooraf met een collega de volgende activiteit:
Start met de collega een chat via WhatsApp, e-mail of een ander digitaal medium. Deel ook foto's, liefst foto's die ter plekke gemaakt zijn. De collega zit bij voorkeur op een andere plek. Inventariseer met de leerlingen welke vragen de klas aan de collega wil stellen. Toon de

communicatie op het digibord (zie handleiding).

3. Bij stap 1 zijn de mogelijkheden van een telefoon geïnventariseerd. Bespreek hoe dit vroeger zonder telefoon gebeurde. Denk aan de weg zoeken, een uitnodiging voor een verjaardagsfeestje versturen, nieuws lezen, agenda, parkeren, reis plannen, spelletjes spelen, etc.
4. Bekijk en bespreek postbus Kobus uit de map. Denk hierbij aan het versturen van berichten per heraut, postduif, flessenpost, mandje aan een kabel, etc.
Leg het posttraject uit aan de klas.
Zie bijvoorbeeld: [Wikikids, Post](#).
Het sorteerproces van poststukken is te zien in een filmpje van het Klokhuis op [Youtube](#).
Bespreek de verschillen tussen het versturen van een bericht per post en per telefoon.
Bijvoorbeeld: een postadres, fysieke aanwezigheid, hoelang iets onderweg is, postzegels, luchtpost, enz.
Bespreek met de leerlingen het verschil in snelheid van het versturen van berichten nu en vroeger.
5. Leg de werking van het internet uit aan de leerlingen. Bijvoorbeeld met dit filmpje van [Schooltv](#).

Reflectievragen Onderzoek Mijn bericht

- Wat weet je nu over een telefoon wat je nog niet wist?
- Waarvoor gebruik jij wel eens de telefoon van je ouders?
- Heb je een eigen telefoon? Wat doe je ermee of wat zou je met een eigen telefoon willen doen?
- Wat doe je als je het mobieltje van je ouders gebruikt?
- Heb je iets over vroeger ontdekt wat je nog niet wist?
- Wat doe jij zonder telefoon wat je ook mét je telefoon kan doen?
- Wat zijn de voor- en nadelen van het versturen van berichten op de oude en nieuwe manieren?
- Wat is het verschil tussen een woonadres en een werkadres?

Uitvoeren

Voer de opdracht als volgt uit:

1. Er zijn kunstenaars die kunstwerken versturen in de vorm van een brief.
  - Bekijk en bespreek met het werk van [Ruud Janssen](#).
  - Bekijk en bespreek ook de reacties op zijn brieven op [uoma.org](#).
  - De Japanse kunstenaar [On Kawara](#) verstuurde in de jaren zeventig dagelijks postkaarten aan vrienden en bekenden. Hierop zette hij het tijdstip waarop hij die dag was opgestaan. Deze kaarten werden verzameld en tentoongesteld. Hij verstuurde in twaalf jaar tijd 8.000 kaarten. On Kawara verstuurde ook elke dag telegrammen met de tekst 'I AM STILL ALIVE'.
2. Maak voor elke leerling een kopie van de afbeelding van Daantje (zie handleiding).
3. Vertel de leerlingen dat Daantje jarig is en niemand weet waar hij verblijft, maar dat hij wel een telefoon bij zich heeft.

4. Geef de leerlingen de opdracht een bericht voor Daantje te maken in de vorm van een tekening.
  - Het moet een plek in de buurt laten zien waar de leerling graag is.
  - Daantje moet kunnen zien van wie het bericht afkomstig is.

5. Maak foto's van de tekeningen.
  - Stuur deze via de mail, WhatsApp, Facebook, Instagram of Pinterest aan iemand die zich als Daantje voordoet. Bijvoorbeeld een collega of ouder. Vraag Daantje om een reactie met aandacht voor de plek en de afzender. Bespreek met de klas de reactie van Daantje.
  - Print de foto's uit op A6-formaat (ansichtkaartformaat) en verstuur (een aantal) per post. Besteed aandacht aan adres, frankering, op de bus doen en tijdstip van buslichting.
  - Bespreek de verschillen tussen de manieren van verzenden met betrekking tot tijd, beleving, etc.

6. Projecteer de grote Makii-keurplaat op het bord. Bekijk en bespreek de keurplaat aan de hand van de volgende vragen:
  - Waar is Daantje? Herken je waar hij is?
  - Wat ziet, voelt, hoort en ruikt Daantje?
  - Wat herken je nog meer op de keurplaat?

Zoek, bekijk en bespreek op Google Maps een van de gebouwen en de omgeving op de keurplaat. Maak een virtuele wandeling met Google Maps in een deel van de keurplaat.

Reflectievragen Uitvoeren Mijn bericht

- Hoe weet je of Daantje jouw digitale of analoge bericht heeft ontvangen? Wat is het verschil in tijd en beleving?
- Waarom heb je juist deze plek aan Daantje gestuurd?
- Wat zou je willen dat Daantje antwoordde?
- Wanneer verstuur je iets digitaal en wanneer juist analoog?
- Wat vind je ervan als mensen niet digitaal te bereiken zijn?
- Wat is het verschil tussen een echte stadswandeling en een virtuele wandeling? Denk hierbij aan beleving.
- Wat vind je spannender: een digitale of een echte wandeling?

Presenteren

Presentatie van het resultaat:

- De leerlingen presenteren hun tekening aan de klas en geven een mondelinge toelichting in de vorm van een ingesproken bericht.
- Verzamel de per post verstuurde kaarten en de reacties daarop. Plaats deze telkens bij elkaar in een kleine tentoonstelling. Schakel hiervoor eventueel ouders in.
- Bedenk een korte presentatie waarin een poststuk op de bus wordt gedaan. Laat de weg naar de geadresseerde zien.
- Stel, je bent heraut die een brief bezorgt. Speel een kort toneelstukje (één scène) waarin jij als heraut de post aflevert.

Reflectievragen Presenteren Mijn bericht

- Hoe ging je presentatie?
- Wat voegde jouw mondelinge bericht toe aan je poststuk?
- Waarom paste de reactie goed bij jouw poststuk?

Evalueren

Bespreek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Wat zijn de verschillen tussen het versturen van digitale en analoge post?
- Welke manier van versturen past het beste bij jou en waarom?
- Wat zou je Daantje nog meer willen sturen en op welke manier?
- Als je Daantje zou zijn, hoe zou je al die post vinden?
- Heb je wel eens iets verstuurd zonder dat de ontvanger wist dat het van jou was?
- Bedenk met de klas een persoon aan wie je een bericht (beterschap, verjaardag, steunbetuiging) zou willen sturen. Dit kan de koning zijn, maar ook een alleenstaande oudere in de buurt. Wat sturen jullie en op welke manier? Voer dit indien mogelijk ook uit.

6. Opdracht: Bericht aan de stad

Ten slotte verdiepen de leerlingen zich in de beeldende kunst die te zien is in de openbare ruimte van Den Haag. Ze bekijken standbeelden en graffiti en ze denken na over de functie van deze kunstuitingen. Daarna gaan de leerlingen zelf kunst maken: er worden buiten kleine bouwwerken gemaakt als aanvulling op bestaande gebouwen, in navolging van de beeldend kunstenaar Jan Vormann. Natuurlijk worden er gedurende het hele project veel digitale foto's gemaakt. Deze worden bekeken en besproken met het digibord.

Kennisdoelen

De leerling:

- weet dat standbeelden meestal in opdracht worden gemaakt, bestemd voor een bepaalde plek en met een bepaalde reden;
- weet dat voor graffiti kunst in een stad meestal geen opdracht wordt gegeven en vaak verboden/ongewenst is;
- kent het werk van Jan Vormann en kunstenaars die werk hebben staan in de openbare ruimte van Den Haag.

Vaardigheidsdoelen

De leerling:

- bouwt buiten in drie- of viertallen met klein bouw materiaal een bouwwerk op een specifieke plek binnen een vastgestelde tijd.

Benodigdheden

- diverse kleine bouwmaterialen in aparte bakken zoals Lego, Knex, of Construct

Aan de slag in de klas

Doorloop de vaste onderdelen binnen elke projectopdracht: onderzoek, uitvoeren, presenteren en evalueren.

Onderzoek

In Den Haag is veel beeldende kunst op straat te vinden.

1. Kunst in de openbare ruimte

Bekijk en bespreek het standbeeld van [Haagse Harry](#) op de Grote Markt.

- Wat is er Haags aan dit beeld?
- Bespreek de plek en de kijkrichting van het beeld (het kijkt naar de wijk waar hij vandaan komt).
- Word je blij van dit beeld? Waarom wel of niet?

Inventariseer welke kunstwerken in de openbare ruimte de kinderen kennen.

Zoek een aantal kunstwerken die in de buurt van school staan. Bekijk en bespreek ze.

Webpagina's met voorbeelden:

- Wikipedia: [beelden in Den Haag-Centrum](#)
- Wikipedia: [beelden in Den Haag-Noord](#)
- Wikipedia: [beelden in Den Haag-West](#)
- Wikipedia: [beelden in Den Haag-Zuid](#)
- Stroom Den Haag: [kunst in de openbare ruimte](#)
- Stroom Den Haag: [Peter Struyken](#)
- Stroom Den Haag: [Wateringse veld](#)
- Stroom Den Haag: [Ypenburg](#)

- Stroom Den Haag: [Leidschenveen](#)

Bespreek met de leerlingen dat kunst in de stad altijd in opdracht gemaakt is. Vaak worden kunstwerken met een speciale reden op een bepaalde plek geplaatst. Kunstcentrum Stroom Den Haag vervult hierin een belangrijke rol.

2. Illegale kunst in de openbare ruimte

Bekijk en bespreek dat er ook kunst zonder toestemming in de stad wordt geplaatst. Voorbeelden zijn graffiti, stickers, posters, breisels ('wildbreien'), straatmuziek en straattheater.

Voorbeelden:

- Zoek met Google Afbeeldingen naar 'graffiti Den Haag'.
- [Sunita Sodhi](#)
- [Leemmannetje](#)
- [Youtube](#): beroemde violist speelt als straatmuzikant in metrostation
- Guerrilla art, bv Banksy en Invader
- Boomzagertje (Amsterdam)

Bekijk en bespreek het werk van [Jan Vormann](#).

Deze Duitse kunstenaar vult ongevraagd gaten van gebouwen met Legostenen. Wat gebeurt er met je als je deze kunst ziet? Waarom zou de kunstenaar dit doen?

Reflectievragen Onderzoek Bericht aan de stad

- Herken je een of meerdere van de kunstwerken die in de buurt staan?
- Mag je overal zomaar kunst tonen of laten horen zonder overleg?
- Is dit kunst of kan het weg?
- Waar zou je zelf een kunstwerk willen plaatsen? Waarom juist daar?

Uitvoeren

Voer de opdracht als volgt uit:

1. Zorg voor bouwsteentjes zoals Lego, Knex, Construct of andere bouwblokken. Verzamel daarnaast andere bouwmaterialen zoals karton, touw en stokken.
2. Verdeel de klas in groepjes van drie of vier leerlingen.
3. Vraag de leerlingen een plek in de buurt van de school te kiezen. Hier moeten ze iets toevoegen waarvan buurtbewoners een blij gevoel krijgen. Denk bijvoorbeeld aan het werk van Jan Vormann, het Boomzagertje of het Leemmannetje.
4. Bepaal of u de leerlingen het werk op de plek zelf laat maken of dat ze het in de klas maken en het werk later toevoegen aan de plek.
Maak van elk werk verschillende foto's vanuit verschillende standpunten. Bepaal of u het werk nog even laat staan of dat het wordt verwijderd.

Reflectievragen Uitvoeren Bericht aan de stad

- Hoe voelt het om een werkstuk buiten te plaatsen op een plek waar het eigenlijk niet mag?
- Welke werkstukken maken jou echt blij? Licht toe.
- Hoe voelde het dat je werkstuk weer moest worden afgebroken?
- Kun je op de foto goed zien wat je gemaakt hebt?

Presenteren

Bespreek met de leerlingen hoe ze hun beeldbericht willen verspreiden. Bijvoorbeeld via oude of nieuwe media, de wijkkrant, internet, vlog, Facebook, e-mail of de post. Bepaal in overleg met de leerlingen of, hoe en aan wie de beeldberichten verstuurd worden.

Reflectievragen Presenteren Bericht aan de stad

- Welke manier van versturen past het beste bij jouw werkstuk?
- Waarom heb je (een afbeelding van) je werkstuk juist aan die persoon gestuurd?

Evalueren

Bespreek met uw leerlingen het doorlopen proces aan de hand van onderstaande vragen:

- Vind je dat iedereen zijn werkstukken overal mag schilderen of ophangen?
- Moet alle illegale kunst meteen weggehaald worden? Waarom wel/niet?
- Moet je van kunst op straat altijd blij worden? Licht toe.
- Op welke plekken in de buurt zou je kunst willen plaatsen? Waarom juist daar?
- Is het belangrijk voor jou dat andere mensen je werk zien, bijvoorbeeld via de mail of de post? Licht je antwoord toe.
- Mag je kunst die buiten staat aanraken? En mag je er dingen aan toevoegen? Hoe is dat in een museum? Licht je antwoord toe.

